

JUAN R. CUADRADO-ROURA; LUIS RUBALCABA-BERMEJO;
JOHN R. BRYSON (ED.). *Trading Services in the Global Economy*. Cheltenham UK: Edward Elgar, 2002.

Recensió a càrrec de MAR JIMÉNEZ

Alain Touraine, per caracteritzar la globalització, explica a l'opuscle *Globalització i fragmentació social*, inclòs a la col·lecció «Breus del CCCB», que «els fluxos continus i canviants d'intercanvis permeten, si més no en alguns moments, que s'escampin pel món productes o símbols procedents d'aquest o aquell petit país». El que podria haver afegit l'eminent sociòleg francès és el paper fonamental que tenen els serveis en el desenvolupament de la globalització. En efecte, sense els serveis, aquests productes i símbols no s'escamparien arreu del món. O dit d'una altra manera, sense els transports o les noves tecnologies de la comunicació, sense una eina avui bàsica com és Internet, ens seria impossible associar, de manera gairebé immediata, aquella poma mossegada amb els artilugis del totpoderós Steve Jobs, patró d'Apple. Precisament, aquesta és l'essència dels articles inclosos al llibre *Trading Services in the Global Economy*, editat per Juan R. Cuadrado-Roura (autor d'un dels articles d'aquesta edició de la revista *Paradigmes*), Luis Rubalcaba-Bermejo i John R. Bryson, publicat al 2002 per Edward Elgar.

En les més de tres-centes pàgines d'aquest volum, que inclou catorze articles d'experts i professionals, es repassen la connexió entre serveis i globalització des de diferents perspectives. Uns articles que amplien i aprofundeixen en les idees que Cuadrado-Roura apunta en l'article «La internacionalització dels serveis», inclòs a les pàgines precedents. En el primer bloc del llibre, es desenvolupa a fons la interrelació entre la globalització i els serveis amb un doble enfocament: com el serveis influeixen en el procés de globalització i, alhora, com la globalització influeix en el desenvolupament del sector terciari. Al segon bloc, s'examina com es fa efectiva la globalització dels serveis, a través del comerç o bé de la inversió directa a l'estranger, que, enfront del que s'ha teoritzat, a la pràctica s'ha demostrat que són dos mètodes complementaris. I, per últim, el llibre es

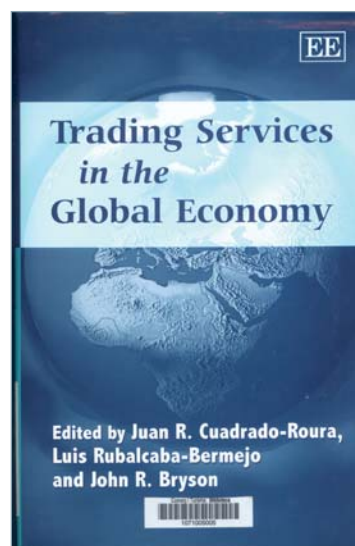
tanca amb sis articles dedicats la liberalització del comerç de serveis, que giren a l'entorn del **GATS** (*General Agreement on Trade in Services*). Uns articles que, a banda d'explorar les negociacions i els acords emmarcats en el GATS, des de la perspectiva europea, nord-americana i dels països desenvolupats, intenten dotar aquest marc liberalitzador d'una legitimitat que a voltes ha estat qüestionada. En aquest sentit, cal precisar que, en haver estat publicat el 2002, el llibre no fa referència a l'europea **Directiva Marc sobre Serveis**, coneguda popularment com a Directiva Bolkenstein, assumpte que Cuadrado-Roura analitza exhaustivament en la versió ampliada de l'article que publica aquest número de *Paradigmes*. I és que, com és sabut, no ha estat fins a aquest any que els diferents estats membres de la **UE** (alguns encara estan pendents de fer-ho) han adaptat les respectives legislacions al contingut d'aquesta directiva.

En definitiva, el llibre editat per Cuadrado-Roura és el complement ideal per a aquells que vulguin aprofundir en les idees apuntades a *La internacionalització dels serveis*. O, dit d'una altra manera, el llibre és un element essencial per a entendre que sense la internacionalització dels serveis, la globalització, tal com l'entendem i vivim, no hauria estat possible. Una internacionalització dels serveis que, tanmateix, no sempre ha estat vista amb bons ulls. I és que la necessària liberalització del sector terciari, imprescindible per a superar les nombroses barreres legals i no legals encara existents, ha estat contestada des de diversos sectors. D'una banda, pels moviments alterglobalitzadors i d'esquerra, que han mostrat un rebuig enèrgic a la Directiva Bolkenstein, ja que asseguren que perjudicarà l'Estat del Benestar europeu. I, de l'altra, els països en vies de desenvolupament, que en un inici van acollir amb recança el GATS per la por que debilités la sobirania nacional i per la sensació, com s'explica en el llibre, que «tenien poc a guanyar en les negociacions del sector serveis, àmbit en el qual no tenien una posició competitiva avantatjosa». Amb tot, al llibre no tan sols es diu que aquest escepticisme inicial està revertint, sinó que es demostra com alguns països en vies de desenvolupament han tingut un rol (pro)actiu en els processos negociadors del GATS.

Globalització i serveis són dues cares de la mateixa moneda. Van irremeiablement associats. I és que, com bé s'explica al llibre, la internacionalització dels serveis ha condicionat, directament, la globalització, social i econòmica. Sense els serveis la integració econòmica a nivell mundial, hauria estat impossible: els serveis redueixen les distàncies relatives al món, faciliten les comunicacions, doten les empreses dels instruments imprescindibles per al comerç de mercaderies, per al necessari assessorament legal i empresarial i per a la creixent deslocalització productiva arreu del món. Un món que, si se'm permet l'expressió, els serveis han *comprimit*.

Els serveis tenen avui, doncs, una dimensió mundial gràcies a la globalització. Però encara queda camí per recórrer. I és que si bé el sector terciari aporta un 70 % del valor afegit i de l'ocupació a les economies dels països avançats, el pes de les importacions i les exportacions a escala mundial encara és petit: la internacionalització dels serveis tot just ha començat a caminar. Per a conèixer-ne de forma exhaustiva els detalls d'aquests primers passos, *Trading Services in the Global Economy* esdevé imprescindible.

Per a més informació sobre la internacionalització dels serveis, també podeu consultar l'article

d'Stefano Visitin. *Cruzar la frontera: Relaciones entre comercio internacional e inversión extranjera directa en el sector de servicios español. Papeles de Economía, núm. 120. 2009.* Aquest número de la revista editada per la Fundació de las Cajas de Ahorros està dedicat monogràficament als serveis sota el títol *Los servicios: De "cenicienta" del análisis económico a la valoración real de su importancia*, monogràfic que s'obre amb un article de JR Cuadrado-Roura i Miguel González Moreno titulat *Los servicios en el proceso de crecimiento de España*.

MAR JIMÉNEZ

Llicenciada en Economia i doctorand en Política Econòmica per la UB. Periodista i columnista del diari *Avui*. Col·labora habitualment en diferents mitjans de comunicació, entre els quals TV3 o Catalunya Ràdio. Ha estat responsable de suport tècnic i coordinació del Departament d'Economia i Finances de la Generalitat de Catalunya (2003-06).

